

A zaláti templom

Fogadják szeretettel Zentai Tünde írását, amelyet változtatás nélkül közlök. Sorait így zárta: "Szép Zalátát szeretettel üdvözlöm". (2016 év elején megkeresésemre bocsátotta Zentai Tünde könyvének részletét, amelyet változtatás nélkül kerül közlésre - a szerk.)

"Szövegrészlet A Dél-Dunántúl hímes templomai c. könyvből (2014, Pécs): 289-293. oldalak
A csillagozott sorok képaláírások.

Zentai					Tünde
ZALÁTA					
Baranya megye, Ormánság					
Főbb					ismérvek
Műemlék	templom	festett	és	átfestett	elemekkel
Épült:	fatemplom	1789-ben,	mai	templom	1834-ben
Hímes elemei:	18. századi mennyezetdeszkák,	1834-ben készült padok,	Mózes-szék és szószerk		
Stílus:	késői	rokokó,			biedermeier
Művészeti kapcsolatok:	a régió	18. századi	rokokó		templomai
Közölte:	Mándoki László 1976: 159, III. tábla, 3. kép				

Képek: A zaláti templomról 2007-ben jelentek meg képek a templomaink.hu-n.
A beküldő: FME - FGyJ

A helység templomai

A Dráva menti falu középkori eredetű. 'Zalatho' a kora újkorban Ormánság nagybacska települései közé tartozott; 1582-ben 51 adófizető család lakta. A környező lások, vizek oltalmában túlélte a török hódoltságot, és ezalatt népe reformátussá lett. A 18. században Piskó filiájaként csupán tanítómestert tartott, de 1786-ban a már 500 főt meghaladó gyülekezet saját prédikátort fogadott és létrehozta anyaegyházát. A hívek 1776-ban templomépítési kérelemmel fordultak Mária Teréziához, és Hetei József lelkész (1786–1793) hivatalba lépése után megkezdhették az előkészületeket, melyek eredményeként 1789-ben tető alá került az istenháza. A tényről 1817-ben Fazokasy István prédikátor (1806–1826) úgy számolt be, hogy a helység „Temploma Torony nélkül épült 1789dik Esztendőben, Reparatio alatt van”, két harangjuk „Harang lábbon” függ. Mivel az eklézsia egykorú jegyzőkönyvei egyik levéltárban sem találhatók, a szájhagyomány szerint fából emelt épületről – akárcsak Zaláta mai templomának múltjáról – kevés adatunk van. A szomszédos egyház irataiból tudjuk viszont, hogy két fakórus állt benne. A vejtí presbiteri ülésen ugyanis 1835. május 3-án „az Elöljárók azt végezték, hogy a Zaláti Ó Templomba lévő egyik kart megveszik, s ezzel bővülvén Templomjok [...] Ez végbe vivődött.” A jelenlegi templomban fennmaradt tárgyi emlékek pedig arról tanúskodnak, hogy a régi zaláti mennyezetet tarka festés díszítette.

A tágas új templom 1834-ben készült el, Szekeres János lelképásztor idejében (1832–1836). A keleti tornyú, hatszáz ülőhelyes épületben két boltozott, arkádíves karzatot állítottak. A földem borításához fölhasználták az ótemplom mennyezetének cifra tábláit, melyekből számos darab ma is megvan.

Egy részük, amit Mándoki László 1975-ben lefényképezett, a vakolat leválásakor tűnt elő, a többi, közel 48 négyzetméternyi hímes deszka a templom padlásán fekszik. A templomi bútorok homloklapját 1834-ben kék alapon színes, patronos, indás-geometrikus mintával díszítették, majd a polgári ízlés terjedésével szürkére mázolták őket. Néhány táblát 1975-ben Mándoki László a pécsi Janus Pannonius Múzeum restaurátoraival – ma is látható módon – föltárt, és Nádor Katával infrafotókat készített az átfestett elemek többségéről.

1.*(Zaláta temploma. Deim Péter, 2006 – külső)

2.*(A templombelső részlete. Deim Péter, 2006)

Festett ornamentika

A templom asztalosműveit háromféle, különböző korú festés borítja. A legfelső réteg „kálomista szürke”, fekete-fehér márványerezettel. E 19–20. századfordulón általánossá váló monokróm olajfestés Zalátán az 1919. évi tetőfedést követően, 1928-ban vagy 1929-ben készülhetett, eltakarva az építéskori dekorációt. Az 1834-ben befejezett „kőtemplom” berendezésének fő felületeit élénk árnyalatú királykékre pingálták, és patronos, klasszicizáló, biedermeier jellegű mintával díszítették. Az előpadok és a Mózes-szék mezőin egyforma rozetták és sarokminták ismétlődnek. Az összetett kompozíciókat fehérrel kontúrozott, fekete levelű száruk, egy gyűrűbe foglalt, négyágú vörös-sárga csillag és két vörös-sárga sakktáblás szívelem alkotja. A sarokdíszek leveles indájú, margarétaszerű virágok. A legrégebb hímes festést az előző, 1789-ben épült templom deszkái őrzik, a templom mennyezetét fedő, fehérre meszelt stukatúr alatt és a templom padlásán raktározva. A mennyezettáblák festése kék, sárga, vörös és fehér négyszögekre osztott. Némelyik világos háttér alatt élénk ultramarin alapréteg húzódik. A mezőket sokszínű, nagyvonalú, aszimmetrikusan komponált késő rokokó minta díszíti, melynek sima szélű, többnyire vörös ecsetvonásait részben sablonnal készült előrajzra festették, fehérrel és feketével vastagon kontúrozva. A tágas ívek, S és C alakú indákból szerkesztett rocaille-motívumok közé egy-egy csillag, kartus és forgórózsa illeszkedik. A hat- és nyolcágú csillagokon fehér, vörös, sárga és zöld színek váltakoznak. A különféle alakú kartusok belseje rácsos, de van közöttük olyan is, amelybe tulipáncsokros, idomtalan vázát helyeztek. Néhány mező egészét spirálinda foglalja el, egyikük nagy, hatágú csillagot ölel magába. Az elvont – távolról növényi ornamentikát idéző – mustrát szabadkézi, zöld levelű, fehér „rokokó rózsaszálak” szövik át. Az ismeretlen alkotó műve belesimul a Dráva mente 18. század végén festett templomainak sorába.

3.*(A padelőlapon föltárt 1834. évi minta. Deim Péter, 2006)

4. *(A 18. századi hímes mennyezet elemei a templom padlásán 2006-ban. Deim Péter, 2006)

5. *(A 18. századi mennyezet spirálindás, csillagos részlete. Czakó Ferenc, 2013)"

https://ormansagihistoria.blog.hu/2017/09/05/a_zalatai_templom